

прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення. Дані про терміни виникнення (погашення) заборгованості мають бути регулярними і оперативними, їх доцільно акумулювати в окремому документі. Для цього пропонуємо вести реєстр розрахунків з кредиторами, з зазначенням термінів і сум забор'язань. Складати такий реєстр можна у вигляді матриці.

3. Контролювати оборотність кредиторської заборгованості і узгоджувати її з розміром дебіторської заборгованості, надаючи перевагу збільшення кредиторської заборгованості;

4. На високому рівні організувати роботу за договорами з покупцями, в картці клієнта відмічати роботу за системою передоплати, або з надання товарного кредиту.

Таким чином, вищевикладені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню розрахунків та їх обліку, забезпеченню вдосконалення розрахунків з кредиторською і дебіторською заборгованостями і зміцненню фінансового стану підприємства.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОСНОВА МАТЕРІАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ

Кулик Т.С., магістрант,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Заробітна плата є основним джерелом доходів працівників і найсильнішим мотиватором трудового потенціалу більшості населення. В умовах недосконалості ринкових регуляторів формування заробітної плати, процеси у сфері оплати праці набули значною мірою стихійного характеру. Заробітна плата була, є і ще тривалий час буде важливим якісним показником економічного господарювання.

Відомо, що в Україні величина заробітної плати суттєво занижена. До того ж, доходи більшості працівників не залежать від кількісних і якісних показників їхньої праці. Як економічна категорія заробітна плата не повною мірою виконує свої функції — відтворення робочої сили і стимулювання праці. Вона фактично перетворилась в один з варіантів соціальної допомоги, який мало

* Науковий керівник – Маренич Т.Г., д.е.н, професор

залежить від результатів праці.

Праця і заробітна плата продовжують посідати місце, не адекватне їхній ролі та значенню у функціонуванні економіки ринкового типу.

В наукових працях багато уваги приділяється вивченню основних чинників що впливають на величину заробітної плати, та пошуку оптимального рівня заробітної плати. Під пильною увагою науковців знаходиться і визначення реальної вартості послуг на ринку праці в Україні.

Існує безліч підходів до визначення сутності заробітної плати. Так наприклад згідно статті 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Проте незалежно від формулювання сутності заробітної плати всі науковці вважають, що вона повинна відбивати існуючі в державі соціальні, економічні та виробничі відносини. В свою чергу такі відносини проявляються через функції заробітної плати. Більшість економістів виділяють такі функції заробітної плати:

— відтворювальна функція полягає у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відтворення робочої сили, для відтворення поколінь;

— стимулююча або мотивуюча функція заробітної плати полягає у встановленні залежності її розміру від кількості й якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства;

— регулююча, або ресурсно - розміщувальна функція заробітної плати полягає в оптимізації розміщення робочої сили по регіонам, галузям господарства, підприємствами з урахуванням ринкової кон'юнктури;

— соціальна функція заробітної плати відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманим працівником і власником засобів виробництва;

— функція формування платоспроможного попиту населення — це узгодження платоспроможного попиту, під яким розуміємо форму виявлення потреб, забезпечених грошовими коштами покущів, з одного боку, і виробництва споживчих товарів - з іншого.

Ці функції заробітної плати тісно взаємозв'язані, і лише за їхньої сукупної наявності досягається ефективна організація заробітної плати. Протиставлення, а тим більше гіпертрофія будь-якої з них сприяє, як

свідчить світовий, а тепер і вітчизняний досвід, кризовим явищам в економіці.

Але, на жаль, сьогодні в Україні ні одна з вищеперерахованих функцій не виконується в повній мірі. За роки реформ заробітна плата українців практично втратила свою купівельну спроможність. Розглянемо динаміку мінімальної заробітної плати в порівнянні з прожитковим мінімумом в Україні (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка показників мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму

Період	Мінімальна заробітна плата	Прожитковий мінімум	
		працевдатні особи	загальний показник
с 1.04.2009	625,0	669,0	626,0
с 1.07.2009	630,0	669,0	626,0
с 1.10.2009	650,0	669,0	626,0
с 1.11.2009	744,0	744,0	701,0
с 1.01.2010	869,0	869,0	825,0
с 1.04.2010	884,0	884,0	839,0
с 1.07.2010	888,0	888,0	843,0
с 1.10.2010	907,0	907,0	861,0
с 1.12.2010	922,0	922,0	875,0
с 1.01.2011	941,0	941,0	894,0
с 1.04.2011	960,0	960,0	911,0
с 1.10.2011	985,0	985,0	934,0
с 1.12.2011	1004,0	1004,0	953,0
с 1.01.2012	1073,0	1073,0	1017,0
с 1.04.2012	1094,0	1094,0	1037,0
с 1.07.2012	1102,0	1102,0	1044,0
с 1.10.2012	1118,0	1118,0	1060,0
с 1.12.2012	1134,0	1134,0	1095,0
с 1.01.2013	1147,0	1147,0	1108,0

Як свідчать дані з початку 2010 року мінімальна заробітна плата дорівнює прожитковому мінімуму для працездатних осіб. Але виходячи з того, що реальний показник прожиткового мінімуму занижений, то в свою чергу відбувається і зниження мінімальної заробітної плати.

Запровадження мінімального розміру оплати праці повинне стати інструментом держави в регулюванні ринку праці і мати на меті: встановлення реальної ціни робочої сили, що забезпечить соціальний стандарт нормального відтворення робітників; зниження рівня бідності; захист працівників від можливих економічних потрясінь; детінізацію заробітної плати та зайнятості.

Розмір середньої заробітної плати представлено в (табл.2).

Таблиця 2

**Динаміка змін середньої зарплати в Україні
в 2012 році в гривнях**

Місяць	Розмір середньої зарплати в гривнях
Січень	2722
Лютий	2799
Березень	2923
Квітень	2942
Травень	3015
Червень	3109
Липень	3151
Серпень	3073
Вересень	3064
Жовтень	3110
Листопад	3098
Грудень	3377

Дослідження розподілу чисельності працівників за розмірами нарахованої заробітної плати в Україні останній раз проводилися за червень 2012 року.

Отримано наступні результати: менш 1094,00 грн. заробляли 5,4 % українців (1094 грн. - розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб у червні 2012 р.); 1094,01-1500,00 грн. - 21,9 %; 1500,01-2000,00грн.- 15,0%; 2000,01-2500,00 грн. - 12,2 %; 2500,01-3000,00 грн. - 9,8 %; 3000,01-3500,00 грн. - 7,8 % (3109 грн. - Розмір середньої зарплати в Україні в червні 2012р.), 3500,01-3750,00 грн. –

4 %; 3750,01-4000,00 грн. - 3,5 %; 4000,01-4500,00 грн. - 4,7 %; 4500,01-5000,00 грн. - 3,9 %; більш 5000,01 грн. - 11,8 %.

За даними Держкомстату України середня заробітна плата в червні 2012 року становила 3109 гривень. Таким чином, у червні 2012 року 64,3 % українців одержували заробітну плату нижче середньої. Зарплату рівну середній або вище отримували менше 35,7 % українців.

В Україні розрахунок середньої заробітної плати проводиться шляхом ділення суми нарахованого фонду оплати праці працівників (тільки штатних, або штатних та позаштатних) на їхню середню кількість, за відповідний період. В математиці такий розрахунок називається середньоарифметичним. Діюча методика розрахунку середньої зарплати дісталася колишнім країнам СНД від радянських часів і не відображає реальну картину.

У світі існує інший розрахунок середньої зарплати, який проводиться шляхом визначення медіальної зарплати - принцип медіани. При розрахунку середньої зарплати медіана ділить ринок навпіл, одна половина працівників заробляє більше цього рівня, а інша менше. Економісти називають медіанний розрахунок середньої зарплати більш об'єктивним.

Отже, мінімальна та середня заробітна плати в Україні є заниженими і не відображають реального стану оплати праці в країні. Занижена заробітна плата привела сьогодні до скорочення такого необхідного економіці попиту і підірвала загальний рівень впевненості в суспільстві. Тому сьогодні одним із пріоритетних завдань держави повинно стати стимулювання внутрішнього споживання та підвищення купівельної спроможності населення. Крім того, на нашу думку, тільки справедливий розподіл доходів в реальному секторі економіки допоможе подолати бідність.

Література.

1. Офіційний Інтернет - сайт : Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Цибмалюк С. Диференціація заробітної плати: види, чинники, сучасний стан в Україні / С. Цибмалюк // Україна: аспекти праці. - 2009. - № 4. - С. 16-22.

3. Яременко Л. Мінімальна заробітна плата як державна соціальна гарантія [Текст] / Л. Яременко // Національний вісник університету. - 2010. - № 14. - С.15-18.